

**АНГЕЛЮК Ірина¹, СОПОТНИЦЬКА Олена²,
СОПОТНИЦЬКИЙ Роман³**

¹доцент кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, кандидат педагогічних наук, доцент

² доцент кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, кандидат педагогічних наук, доцент

³ учитель вищої категорії, старший учитель фізичної культури, голова методичного об'єднання з фізичної культури Тернопільської ЗОШ 27

**РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОЄКТУ СТАНДАРТУ ВИЩОЇ
ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА» НА
ПЕРШОМУ (БАКАЛАВРСЬКОМУ) РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ
(ПРЕДМЕТНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ 014.11 ФІЗИЧНА
КУЛЬТУРА)**

Виконуючи обов'язки гарантів освітньо-професійної програми «Середня освіта (Фізична культура)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (предметна спеціалізація 014.11 Фізична культура) в ТНПУ ім. В. Гнатюка, всебічно опрацювали та вивчили проект стандарту вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями), нещодавно запропонований Міністерством освіти і науки України.

Вважаємо доцільним привести у відповідність зміст таблиці III Загальна характеристика освітньої програми. У пунктах професійна кваліфікація, кваліфікація в дипломі, працевлаштування випускників зазначено, що програма готує вчителя (назва предмету), викладача закладу фахової передвищої освіти, тоді як в описі предметної області та теоретичному її змісті увага приділяється формування інтегральних, загальних і фахових компетентностей, понять, категорій, наукових концепцій та принципів фундаментальних і прикладних наук галузі лише вчителя закладу середньої освіти.

До того ж, охоплено занадто широкий спектр місць майбутньої професійної діяльності випускника за ступенем вищої освіти бакалавр. Вважаємо доцільним в стандарті вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями, зокрема Фізична культура) формувати компетентності лише вчителя для роботи в закладах загальної середньої освіти (2320), 3475 – інструктора з фізкультури, інструктора-методиста з фізичної культури та спорту, 2351.2 – методиста з фізичної культури, 1229,6 – керівника фізичного виховання. Якщо в освітній програмі враховуватиметься ще й професійна кваліфікація за додатковою спеціальністю (предметною спеціальністю) та/або спеціалізацією(ями), рекомендуємо в професійні кваліфікації включати наступне: 1229.6 – керівник гуртка за предметною спеціальністю, 3476 – керівник аматорського дитячого колективу (гуртка, студії та ін.), відповідно класифікатора професій.

Аналізуючи фахові компетенції спільні для всіх предметних спеціальностей (ФК) та компетентності, які пропонуються формувати у вчителя фізичної культури, зокрема, рекомендуємо звернути увагу на перелік наступних компетентностей:

ФК 1. Здатність володіти фаховою термінологією, здійснювати пошук, аналіз та оцінювання інформації, необхідної для постановки і вирішення педагогічних завдань, професійного й особистісного вдосконалення.

ФК 2. Здатність здійснювати управління, проектування, моделювання змісту навчального процесу з фізичної культури відповідно до компетентностей та умінь учнів та прогнозувати результати процесу фізичного виховання.

ФК 3. Здатність навчати руховим діям, формувати в учнів відповідні уміння і навички.

ФК 4. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості розвитку фізичних і соціально особистісних якостей (самооцінка, я-ідентичність, почуття та емоції).

ФК 5. Здатність виконувати рухові дії, що визначають зміст навчальної програми з фізичної культури для закладів загальної середньої освіти.

ФК 6. Здатність застосовувати знання про будову та функціонування організму людини.

ФК 7. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища, залежно від індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів осіб з особливими освітніми потребами.

ФК 8. Здатність організувати безпечне освітнє середовище, використовуючи здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу, здійснювати профілактично просвітницьку роботу та формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя.

ФК 9. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності та надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу.

Вище названі компетентності сформовані на основі компетентностей прописаних у професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти» «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)».

Вважаємо, що у ПК 7 (див. далі по змісту) занадто розширеною є сфера майбутньої діяльності вчителя фізичної культури, особливо якщо це стосується закладів рекреації та фізичної реабілітації. Випускнику за ступенем вищої освіти бакалавр, на нашу думку, доцільно реалізовувати професійну діяльність в закладі загальної середньої освіти. Якщо в освітній програмі враховуватиметься ще й професійна кваліфікація за додатковою спеціальністю (предметною спеціальністю) та/або спеціалізацією(ями), випускник може здійснювати гурткову роботу в закладах загальної середньої освіти, або працювати в закладах фітнесу: інструктор з фізкультури (3475), інструктор-методист з фізичної культури та спорту (3475), відповідно класифікатору професій.

ПК7. Здатність самостійно проводити навчальні заняття з фізичної культури з дітьми дошкільного, шкільного віку та учнями в загальноосвітніх установах, освітніх закладах середньої та професійної освіти, проводити позакласну спортивно-масову, організаційну та навчально-методичну роботу у сфері фізкультурно-оздоровчої роботи у навчальних закладах, закладах фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації.

Рекомендації щодо програмних результатів навчання:

Включити ПРН, що відповідає ФК (Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища, залежно від індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів осіб з особливими освітніми потребами) – Використовує інструменти забезпечення інклюзивного навчання в процесі фізичного виховання для підтримки учнів із особливими потребами.

Замінити ПРН 8 (Володіє руховими уміннями і навичками в обраному виді спорту на рівні кваліфікованого спортсмена; руховими навичками в базових видах спорту на рівні масових розрядів; вдосконалює руховий арсенал шляхом формування рухових умінь і навичок в інших видах спорту) на: Володіє базовими руховими уміннями, навичками з різних видів рухової активності та інтегрує інновації у власну педагогічну практику, адаптовуючи їх до наявних умов процесу фізичного виховання з урахуванням інтересів та потреб учнів, оскільки, на нашу думку, ПРН 8 у запропонованому проекті – це завдання спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Видалити ПРН9. Вміє розробляти перспективні та оперативні плани і програми конкретних занять в сфері дитячо-юнацького спорту та зі спортсменами масових розрядів, оскільки, на нашу думку, це також завдання спеціальності 017 Фізична культура і спорт. Замінити її на: Здійснює різні види планування навчальних занять на основі модельних програм на різних етапах процесу фізичного виховання залежно від поставленої мети, контингенту учнів, особливостей діяльності закладу середньої освіти; розробляє навчально-методичні матеріали, вести документацію спортивно-масових й фізкультурно-оздоровчих заходів.

Додати до переліку ПРН: Планує та здійснює процес фізичного виховання з врахуванням вікових та інших особливостей учнів, сприяє формуванню особистої індивідуальної траєкторії розвитку кожного учасника освітнього процесу, створює умови для формування мотивації до фізичної культури.

Виключити з ПРН 10 (Вміє самостійно проводити навчальні заняття з фізичної культури з дітьми дошкільного, шкільного віку та учнями в загальноосвітніх установах, освітніх закладах середньої та професійної освіти, проводити позакласну спортивно-масову, організаційну та навчально-методичну роботу у сфері фізкультурно-оздоровчої роботи у навчальних

закладах, закладах фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації), заклади рекреації та реабілітації.

Вище наведені рекомендації не є категоричними та потребують обговорення.

Список використаних джерел

1. Проект стандарту вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadskoeobgovorennya/2023/03/14/НО-proyekt.stand.VO.014-Serednya.osvita-bakalavr.14.03.2023.docx> у форматі HTML.

2. Національний класифікатор України. Класифікатор професій ДК 003:2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#n3>

3. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти» «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>